

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

**до експертизи проекту Постанови Верховної Ради України
«Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України»
(реєстр. № 15521 від 17.08.2026)**

(в частині освіти, науки та інноваційної діяльності)

ВСТУП

Метою цієї аналітичної записки є порівняння положень, що стосуються сфери освіти, науки та інноваційної діяльності, у двох редакціях програмного документа Уряду: чинній «Програмі діяльності Кабінету Міністрів України» (далі - Програма-2025) та проєкті постанови «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України» (далі - Проєкт-2026). На основі порівняння сформульовано пропозиції та зауваження до Проєкту-2026 з урахуванням пріоритетів розвитку наукової сфери, інноваційної економіки та освітньої політики України, а також провідної світової практики.

Аналіз обмежено виключно розділами, які прямо стосуються діяльності Міністерства освіти і науки України (сфери дошкільної, загальної середньої, професійної (фахової передвищої), вищої освіти, науки та інноваційної діяльності). Питання молодіжної політики і спорту, які в обох документах виокремлено в самостійний розділ, до предмета цього аналізу не включені. Водночас, з огляду на наскрізний характер інноваційної політики, в тексті записки враховано окремі положення розділу «Міністерство цифрової трансформації» Проєкту-2026 (інноваційна екосистема), що безпосередньо перетинаються з інноваційною діяльністю у науково-технічній сфері.

Записка також містить (розділ 5) конкретні пропозиції щодо редакційних правок до тексту Програми - у форматі «чинна редакція → запропонована редакція», які деталізують і унормовують юридичне формулювання окремих пропозицій, викладених у розділі 4, та доповнюють їх.

1. Загальна оцінка Проєкту-2026

Положення Проєкту-2026 в частині освіти, науки та інноваційної діяльності загалом формують актуальний напрям державної політики, орієнтований на відновлення та розвиток людського капіталу, модернізацію освітньої і наукової інфраструктури, зміцнення кадрового та дослідницького потенціалу, розвиток інновацій і технологічне оновлення економіки.

На стратегічному рівні проблематика освіти, науки та інновацій пов'язана у Програмі з двома взаємодоповнюючими пріоритетами державної політики: відновленням і розвитком людського капіталу та переходом до продуктивної, інноваційної, інвестиційно й експортно орієнтованої економіки з високою доданою вартістю.

Позитивним є визначення програмної цілі Міністерства освіти і науки України, яка передбачає перехід від моделі забезпечення стійкості системи освіти і науки в умовах збройної агресії росії проти України до моделі прискореного відновлення та довгострокового розвитку. Основними чинниками такого переходу визначено якісну освіту, науку, інновації, цифрові технології, розвиток талантів і навчання протягом життя, а ключовими орієнтирами - конкурентоспроможний людський капітал, високу продуктивність економіки, соціальну згуртованість, національну безпеку та європейську інтеграцію.

До сильних сторін Проєкту-2026 слід віднести передбачені заходи щодо підвищення престижності професій педагога і науковця, удосконалення оплати праці, модернізації освітньої і наукової інфраструктури, створення дослідницьких центрів та оснащення сучасним науковим

обладнанням, підтримки здобувачів освіти, молодих учених і постдокторантів, модернізації наукових парків і трансферу технологій, розвитку відкритої науки, збільшення конкурсного фінансування досліджень та подальшої інтеграції України до Європейського освітнього і дослідницького простору.

Позитивною рисою Проєкту-2026 є також наявність кількісно визначених орієнтирів. Зокрема, передбачено створення десяти кампусів досконалості та десяти сучасних дослідницьких центрів у провідних закладах вищої освіти, збільшення кількості заявок з урахуванням відкритих оголошень програми «Горизонт Європа», збільшення частки базового фінансування наукових установ за формулою відповідно до результатів державної атестації, зростання частки витрат підприємницького сектору на наукові дослідження і розробки, а також збільшення кількості наукових проєктів за державним замовленням для потреб національної безпеки і оборони, відновлення України та трансформації її економіки.

Разом з тим аналіз відповідних положень Проєкту-2026 свідчить про наявність низки питань системного характеру, уточнення яких сприятиме підвищенню практичної реалізованості визначених завдань і посиленню впливу освіти, науки та інновацій на відновлення, структурну трансформацію та довгостроковий економічний розвиток України.

2. Характеристика та порівняння підходів документів Програми 2025 та 2026 років

Розділ МОН Програми-2025 (с. 79–87) побудований за схемою «програмна ціль → 9 операційних цілей → критерії досягнення у 2025 та окремо у 2026 році», з детальним переліком конкретних заходів, дат («до 31 грудня», «до 30 вересня» тощо), кількісних показників і в багатьох випадках - сум фінансування чи реєстраційних номерів законопроєктів. Розділ «Міністерство освіти і науки» Проєкту-2026 (с. 50–54) побудований за іншою логікою: «програмна ціль (з прив'язкою до стратегічних напрямів А–D Уряду) → 5 операційних цілей → завдання (з прив'язкою до конкретної стратегічної цілі Уряду, напр. B1, D2, D3) → 12 інтегральних критеріїв і показників на кінець періоду (2026–2027 роки)».

Ця відмінність є не лише формальною, а свідчить про перехід до результатно-орієнтованої моделі управління (RBM, Results-Based Management), яка узгоджує галузеві цілі МОН із загальноурядовими стратегічними цілями. Водночас укрупнення горизонту планування (переважно до 2027 року замість окремих цілей на 2025 і 2026 роки) і відмова від деталізованих щорічних проміжних кроків знижують можливості поточного моніторингу виконання в межах 2026 бюджетного року.

Порівняльний аналіз Програми-2025 та Проєкту-2026 стосовно загальних положень, а також по окремих розділах представлено в табл. 1.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз Програми-2025 та Проєкту-2026

Параметр	Програма-2025 (с. 79–87)	Проєкт-2026 (с. 50–54)
Кількість операційних цілей	9 (охоплюють дошкільну, шкільну, професійну, вищу освіту, науку, інновації)	5 (укрупнені, наскрізні для освіти й науки одночасно)

Параметр	Програма-2025 (с. 79–87)	Проект-2026 (с. 50–54)
Горизонт планування	Окремі критерії на 2025 і на 2026 рік (щорічна деталізація)	Переважно єдиний горизонт 2026–2027 років без розбивки по роках для більшості завдань
Зв'язок зі стратегічними цілями Уряду	Не формалізований явно у структурі розділу	Кожна операційна ціль і завдання прямо прив'язані до стратегічної цілі Уряду (напр. B1, D2, D3)
Деталізація заходів	Високий рівень деталізації: конкретні дати, суми, реєстраційні номери законопроектів	Узагальнені формулювання завдань без прив'язки до конкретних законопроектів чи сум
Показники бюджетної прозорості	Регулярно наводяться конкретні суми (напр. «30 млн. доларів США», «100 млн. гривень»)	Суми фінансування по завданнях здебільшого не наводяться
Питання інновацій	Окрема операційна ціль 9 «Інновації та партнерство науки з бізнесом» у складі МОН	Інтегровано у завдання 5.2 операційної цілі 5 МОН; ширша інноваційна екосистема винесена до розділу Мінцифри
Безпечне освітнє середовище (укриття, автобуси, автономність)	Операційна ціль 1, с. 79: 161 укриття (2025), 221 укриття (2026), 140 000 здобувачів охоплено безпечними умовами; 150 автобусів (2025)	Операційна ціль 2, завдання 2.1–2.3, с. 50–51: робота під час відключень електропостачання, пілот автономії шкіл, укриття/харчоблоки/підвезення; Критерій 2, с. 53: 500 закладів з укриттями, 50 автономних шкіл, 1000 автобусів (2027)
Оплата праці й професійний розвиток педагогів	Операційна ціль 3, с. 80–81: єдина цифрова платформа для вчителів, 100 000 вчителів підвищили кваліфікацію (2025 і 2026), 50 000 педагогів дошкільця (2026). Прямого показника підвищення окладів немає	Операційна ціль 1, завдання 1.1–1.3, с. 50: підвищення посадових окладів педагогічних і науково-педагогічних працівників, зменшення розриву в оплаті молодих і досвідчених педагогів; Критерій 1, с. 52–53: +20% зарплата педагогам, до +50% науковцям за атестацією
Оплата праці наукових працівників	Не виокремлено як самостійний кількісний показник	Завдання 1.1, 1.4, с. 50: підвищення окладів наукових працівників з урахуванням атестації; Критерій 1, с. 52–53: до +50% науковим працівникам за результатами атестації; 2650 стипендіатів у Національній системі дослідників
Модель фінансування наукових установ	Операційна ціль 8, с. 84–85: нова модель фінансування на основі результатів діяльності (атестації); додаткове фінансування для 100% установ категорій А і Б (2026)	Завдання 5.2, 5.3, с. 52: розбудова екосистеми відкритої науки, зростання частки конкурсного фінансування; Критерій 12, с. 53–54: до 30% базового фінансування

Параметр	Програма-2025 (с. 79–87)	Проект-2026 (с. 50–54)
		за формулою за результатами атестації (2027)
Законодавчо визначений мінімум фінансування науки (1,7% ВВП)	Прямого посилання на показник 1,7% ВВП немає	Прямого посилання на показник 1,7% ВВП немає; Завдання 5.3 обмежується формулюванням «забезпечити зростання частки конкурсного фінансування» без прив'язки до частки ВВП
Стипендії та фінансова підтримка здобувачів освіти	Не виокремлено окремо	Завдання 3.2, с. 51: збільшення академічних стипендій у закладах професійної, фахової передвищої та вищої освіти; Критерій 5, с. 53: подвоєння стипендій (2027)
Грантове фінансування здобувачів вищої освіти	Операційна ціль 7, с. 83–84: супровід законопроекту №10399 щодо державного грантового фінансування здобуття вищої освіти	Завдання 3.3, с. 51: масштабування механізму державних грантів на навчання; Критерій 7, с. 53: щонайменше 60 тис. студентів отримали державні гранти (2027)
Підтримка молодих вчених і постдокторантів	Операційна ціль 8, с. 85–86: індивідуальна підтримка для 1750 вчених (2026), фінансова підтримка досліджень для 2000 молодих вчених (2026)	Завдання 5.3, с. 52: пріоритетна підтримка молодих вчених, постдокторантів і закладів на прифронтових територіях - без окремого кількісного показника
Частка бізнесу у фінансуванні R&D	Не виокремлено як кількісний показник	Критерій 12, с. 53–54: зростання частки витрат підприємницького сектору на наукові дослідження і розробки до 15% (2027)
Підтримка вступників з тимчасово окупованих територій	Операційна ціль 7, с. 84: удосконалення системи роботи із вступниками з TOT і зони бойових дій (2026)	Прямого окремого завдання щодо вступників з TOT у розділі МОН Проекту-2026 не виявлено
Забезпечення якості вищої освіти	Операційна ціль 7, с. 84: законопроект про підвищення інституційної спроможності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти	У тексті Проекту-2026 Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти не згадується жодного разу
Укрупнення мережі закладів вищої освіти	Операційна ціль 7, с. 84: інвестиції Світового банку в інфраструктуру укрупнених ЗВО, удосконалення управління майном	Завдання 2.5, с. 51: модернізація мережі ЗВО шляхом укрупнення/об'єднання; Критерій 3, с. 53: об'єднано щонайменше 6 закладів вищої освіти (2027)
Проектна аспірантура / підготовка кадрів вищої кваліфікації	Операційна ціль 8, с. 85: експериментальний проект нової моделі підготовки аспірантів для STEM-спеціальностей	Завдання 3.4, с. 51: масштабування проектної аспірантури на інші пріоритетні галузі знань; Критерій 6, с. 53: подвоєння кількості здобувачів проектної аспірантури

Параметр	Програма-2025 (с. 79–87)	Проект-2026 (с. 50–54)
Інтеграція до Європейського дослідницького простору (ЄДП)	Операційна ціль 8, с. 85: ратифікація угоди про наукове й технологічне співробітництво Україна–ЄС, оновлення Дорожньої карти інтеграції до ЄДП	Завдання 5.4, с. 52: інтеграція до Європейського освітнього та дослідницького простору; Критерій 10, с. 53: не менше 50% індикаторів Дорожньої карти ЄДП виконано, +50% заявок за програмою «Горизонт Європа» (2027)
Дослідницька інфраструктура оборонного спрямування	Операційна ціль 8, с. 85–86: до 35% науково-технічних розробок оборонного спрямування за держзамовленням; 6 дослідницьких центрів передового досвіду, 30 оборонних проєктів на рік	Завдання 2.4, с. 51 (дослідницькі центри передового досвіду загалом); Критерій 12, с. 53–54: подвоєння кількості наукових проєктів за державним замовленням для потреб нацбезпеки й оборони (2027)
Правовий режим Science City / наукові парки	Операційна ціль 9, с. 86: подання законопроєктів щодо стимулювання наукових парків (режим Science City); Критерій 2026: 20% наукових парків демонструють інноваційну й наукову продуктивність	Завдання 5.2, с. 52: «забезпечити розроблення та впровадження законодавства щодо модернізації наукових парків, трансферу технологій» - без окремого кількісного індикатора продуктивності наукових парків
Законопроєкт про пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності	Операційна ціль 9, с. 86: супровід проєкту Закону (реєстр. №13629) до прийняття Верховною Радою	У тексті Проєкту-2026 прямої згадки цього законопроєкту або його реєстраційного номера немає
Агенція прикладних досліджень / замовлення бізнесу на R&D	Операційна ціль 9, с. 86: реалізація експериментальних проєктів створення «Агенції прикладних досліджень» і замовлення бізнесу на наукові розробки на засадах ДПП	Прямої згадки «Агенції прикладних досліджень» немає; частково охоплено завданням 5.3 (конкурсне фінансування за замовленням держави та бізнесу)
Ширша інноваційна екосистема (венчурне фінансування, Дія.Сіті, deep-tech)	Не входить до розділу МОН	Винесено до розділу «Міністерство цифрової трансформації», операційна ціль 2, с. 67–68: Дія.Сіті Інвест, гранти на dual-use технології, напівпровідники й робототехніка, не менше 30 суб'єктів інноваційної екосистеми отримали держпідтримку, 3 венчурні фонди (2027)

3. Зауваження щодо змісту Проєкту-2026

1) Недостатня системність науково-технологічної та інноваційної політики.

Інструменти інноваційного розвитку у Проєкті-2026 розподілено між Міністерством освіти і науки України, Міністерством економіки та довкілля України, Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством оборони України, Міністерством охорони здоров'я України та іншими центральними органами виконавчої влади.

Зокрема, у блоці Міністерства освіти і науки України передбачено модернізацію наукових парків, розвиток трансферу технологій, конкурсного фінансування досліджень та екосистеми відкритої науки. Міністерством цифрової трансформації України передбачено формування державної політики розвитку напівпровідникових технологій, роботизації і робототехніки, штучного інтелекту та технологій подвійного використання. Міністерством оборони України визначено завдання щодо реалізації науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та управління оборонними інноваціями. Міністерством охорони здоров'я України передбачено впровадження регуляторної «пісочниці» у сфері медичних технологій (MedTech Sandbox) для тестування і масштабування інноваційних технологічних продуктів.

Водночас у Проєкті-2026 недостатньо чітко визначено наскрізний механізм координації зазначених напрямів та взаємозв'язок між фундаментальними і прикладними дослідженнями, технологічними розробками, інтелектуальною власністю, трансфером технологій, фінансуванням інновацій, їх комерціалізацією та практичним впровадженням.

2) Недостатня конкретизація фінансового забезпечення поставлених завдань.

Відповідно до пояснювальної записки реалізація Проєкту-2026 здійснюватиметься в межах видатків, передбачених у державному бюджеті на відповідні роки, а також за рахунок міжнародної фінансової та технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Водночас Проєктом-2026 передбачено підвищення оплати праці педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, збільшення академічних стипендій, створення нових дослідницьких центрів і кампусів досконалості, оснащення сучасним науковим обладнанням та збільшення конкурсного фінансування досліджень. Сукупність таких завдань потребує значних і передбачуваних ресурсів, що актуалізує необхідність більш чіткого визначення їх середньострокового фінансового забезпечення.

3) Недостатня конкретизація стратегічних фінансових орієнтирів розвитку науки.

У Проєкті-2026 визначено окремі показники, що характеризують структуру фінансування науки. Зокрема, передбачено збільшення до 30 відсотків частки базового фінансування наукових установ за формулою відповідно до результатів державної атестації та зростання до 15% частки витрат підприємницького сектору на наукові дослідження і розробки.

Разом з тим потребують конкретизації загальні середньострокові орієнтири ресурсного забезпечення сфери науки, оптимальне співвідношення базового та конкурсного фінансування,

а також механізми залучення приватних і міжнародних джерел фінансування наукових досліджень і розробок.

4) Переважання окремих показників діяльності над показниками результативності та впливу.

Одним із показників Проєкту-2026 є збільшення на 50% кількості заявок з урахуванням відкритих оголошень програми «Горизонт Європа». Водночас кількість поданих заявок не повною мірою характеризує результативність інтеграції України до Європейського дослідницького простору. Для оцінювання фактичного результату важливими є також рівень успішності заявок, обсяг залученого фінансування, участь українських установ як координаторів міжнародних консорціумів та їх інтегрованість до європейських дослідницьких мереж та інфраструктур.

Проблема використання переважно кількісних показників без достатнього врахування якісних характеристик результату відзначена також Комітетом Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів під час аналізу інших положень Програми.

5) Недостатнє відображення повного циклу трансферу та комерціалізації результатів досліджень і розробок.

Проєктом-2026 передбачено модернізацію наукових парків та розвиток трансферу технологій, проте недостатньо конкретизовано механізми підтримки переходу від отримання наукового результату до його практичного та ринкового використання. Зокрема, потребують відображення механізми фінансування перевірки практичної життєздатності нових технологічних рішень, створення інноваційних підприємств на основі результатів діяльності наукових установ і закладів вищої освіти, застосування інноваційних ваучерів, стимулювання ліцензування та трансферу технологій, розвитку спільних досліджень науки і бізнесу, а також використання механізмів публічних закупівель інноваційної продукції та технологій.

6) Недостатня системність розвитку та відновлення наукової інфраструктури.

Передбачене створення десяти сучасних дослідницьких центрів і десяти кампусів досконалості є позитивним кроком. Водночас ці заходи не охоплюють у повному обсязі питання відновлення пошкодженої або втраченої внаслідок війни наукової інфраструктури, модернізації центрів колективного користування науковим обладнанням, забезпечення енергетичної автономності дослідницьких лабораторій, захисту наукових даних та цифрової дослідницької інфраструктури.

7) Потреба у більш чіткому визначенні ролі НАН України, національних галузевих академій наук і державних наукових установ.

У Проєкті-2026 використовується переважно узагальнене поняття «наукові установи». Водночас доцільно більш чітко відобразити роль академічного сектору науки у проведенні фундаментальних і прикладних досліджень, науково-експертному забезпеченні державної політики, вирішенні завдань національної безпеки, відновленні та підвищенні стійкості критичної інфраструктури, технологічній модернізації та структурній трансформації економіки України.

8) Потреба в уточненні механізмів оцінювання та фінансування наукових працівників і наукових установ.

Проєктом-2026 передбачено проведення рейтингування та фінансування наукових і науково-педагогічних працівників у Національній системі дослідників України, а також підвищення заробітної плати наукових працівників з урахуванням результатів державної атестації.

При реалізації цих завдань важливо забезпечити прозорість методології оцінювання та диференційований підхід з урахуванням специфіки різних галузей науки, характеру фундаментальних і прикладних досліджень, технологічних розробок, науково-експертної діяльності, підготовки наукових кадрів та суспільно значущих результатів.

9) Недостатня увага до системного збереження та відтворення кадрового потенціалу науки.

У Проєкті-2026 передбачено пріоритетну підтримку молодих учених, постдокторантів та закладів на прифронтових територіях. Разом з тим окремого комплексного напрямку щодо утримання наукових кадрів, повернення українських дослідників із-за кордону, їх професійної реінтеграції у вітчизняну систему науки та розвитку довгострокової співпраці з українськими науковцями, які працюють за межами України, не визначено.

10) Потреба у додатковому обґрунтуванні модернізації мережі закладів вищої освіти.

Проєктом-2026 передбачено модернізацію мережі закладів вищої освіти шляхом їх укрупнення або об'єднання. Водночас не конкретизовано критерії здійснення відповідної реорганізації. Доцільно враховувати не лише кількісні параметри мережі, а й якість освітньої діяльності, науковий потенціал, кадрове забезпечення, регіональну доступність освіти, демографічну і безпекову ситуацію, потреби економіки та роль конкретного закладу у соціально-економічному розвитку відповідної території.

11) Недостатнє представлення показників якості та відновлення освітнього потенціалу.

Значна частина показників Проєкту-2026 характеризує кількість модернізованих закладів освіти, нових освітніх просторів, отримувачів стипендій і грантів, охоплення відповідними освітніми програмами. Водночас система індикаторів може бути доповнена показниками подолання освітніх втрат, результатів навчання, доступності та безперервності освіти в умовах війни, розвитку цифрових компетентностей і компетентностей у сфері природничих наук, технологій, інженерії та математики, що відповідає передбаченому Програмою напрямку популяризації STEM-освіти.

12) Втрата щорічної деталізації щодо досягнення окремих цілей та виконання окремих завдань.

Більшість завдань і критеріїв Проєкту-2026 сформульовано без розбивки по роках виконання, що ускладнює оперативний моніторинг виконання Програми в межах 2026 та 2027 бюджетних років.

13) Втрата системного підходу внаслідок архітекτονіки декомпозиції Програми за органами виконавчої влади.

Принциповим моментом є архітектоніка Програми, яка передбачає встановлення стратегічних цілей Уряду на загальнодержавному рівні та їх декомпозицію за основними центральними органами виконавчої влади. У результаті втрачається системний підхід до державного управління інноваціями та їх інвестиційного забезпечення. Ця вада безпосередньо посилює зауваження 1) щодо недостатньої системності науково-технологічної та інноваційної політики.

14) Невідповідність назви та змісту заключного підрозділу розділу МОН.

Формулювання тексту заключного підрозділу в сфері діяльності МОН не відповідає його назві - «Критерії і показники досягнення програмної цілі»: замість показників, які можуть використовуватися для оцінки виконання операційних цілей та завдань і їх граничного рівня, що відповідає виконанню цілі, наведено фактичні досягнення на сьогодні.

4. Пропозиції та зауваження до Проекту постанови (2026)

Пропозиція 1. Встановити середньострокову ресурсну рамку розвитку науки та інновацій на період реалізації Проекту-2026, що визначала б узгоджені цільові орієнтири державного, конкурсного, приватного і міжнародного фінансування досліджень і розробок та дорожню карту досягнення законодавчо визначеного рівня фінансування науки не менше 1,7% ВВП, з проміжними річними показниками на 2026 і 2027 роки.

Стосується: Операційна ціль 5, завдання 5.3 (с. 52) та критерій 12 (с. 53–54), де фінансування науки охарактеризовано фрагментарно й лише за окремими джерелами (частка конкурсного фінансування; частка базового фінансування за формулою; частка витрат бізнес-сектору), без єдиної зведеної ресурсної рамки на середньострокову перспективу і без прив'язки до частки ВВП. Див. також Таблицю 2, п. «Критерії, завдання 12».

Обґрунтування: Фактичний рівень наукоємності ВВП України становить близько 0,37% (2024 рік, за оцінками на основі даних Держстату), що менш ніж у чверть законодавчо встановленого мінімуму 1,7% ВВП (ст. 48 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»). Для порівняння: середній показник країн ЄС - близько 2,2% ВВП, США і Німеччини - понад 3%, Республіки Корея - близько 5%, Ізраїлю - понад 6% ВВП (дані ОЕСР). Попри зростання бюджетного фінансування науки у 2026 році на 41% (до 20,1 млрд грн), цього недостатньо для наближення до законодавчої норми. Документ програмного рівня має містити не розрізнені якісні орієнтири за окремими джерелами, а єдину, зведену за джерелами фінансування середньострокову рамку - за аналогією з тим, як багаторічні фінансові рамки ЄС чи національні дослідницькі стратегії окремих країн ОЕСР інтегрують державне, конкурсне, приватне й міжнародне фінансування науки в один узгоджений і вимірюваний трек, а не описують кожне джерело окремим ізольованим показником.

Пропозиція 2. Доповнити завдання 5.3 переліком конкретних інструментів стимулювання приватних інвестицій у дослідження і розробки (податкові стимули,

співфінансування, ваучерні схеми), узгоджених із цільовим показником критерію 12 (до 15% частки бізнес-фінансування).

Стосується: Операційна ціль 5, завдання 5.3 та критерій 12 (с. 52–54).

Обґрунтування: У структурі фінансування науки в Україні частка приватного (бізнес) сектору історично є однією з найнижчих в Європі, тоді як у країнах ОЕСР бізнес фінансує в середньому 60–70% валових видатків на R&D. Сам собою орієнтир 15% є позитивним кроком, однак текст завдання 5.3 не деталізує механізмів його досягнення. Досвід ЄС (co-funding-схеми програми Horizon Europe, податкові R&D-кредити у Франції, Нідерландах, Польщі) свідчить, що зростання частки приватного фінансування відбувається лише за наявності конкретного інструментарію стимулювання, а не лише декларації цільового показника.

Пропозиція 3. Відновити у Проєкті-2026 вимірюваний кількісний індикатор результативності наукових парків (за аналогією з критерієм Програми-2025 - «20 відсотків наукових парків демонструють інноваційну та наукову продуктивність»), якого немає у завданні 5.2.

Стосується: Операційна ціль 5, завдання 5.2 (с. 52), яке обмежується формулюванням «забезпечити розроблення та впровадження законодавства щодо модернізації наукових парків, трансферу технологій...». Див. також Таблицю 2, п. 2.4 та п. 5.2.

Обґрунтування: Програма-2025 (операційна ціль 9, с. 86–87) містила прямий вимірюваний показник продуктивності наукових парків. Його відсутність у Проєкті-2026 суперечить задекларованій самим документом методології SMART-цілей («програмна ціль → операційна ціль → завдання → критерій») і ускладнює оцінку ефективності правового режиму Science City, який залишається одним із ключових інструментів комерціалізації наукових розробок відповідно до провідної практики країн ЄС (модель Science and Technology Parks у Німеччині, Франції, Польщі).

Пропозиція 4. Доповнити Проєкт-2026 положеннями щодо формування цілісної національної науково-технологічної та інноваційної системи, визначивши явний механізм міжвідомчої координації МОН, Міністерства економіки та довкілля, Міністерства цифрової трансформації, Міністерства оборони, Міністерства охорони здоров'я, інших центральних органів виконавчої влади, НАН України, національних галузевих академій наук, закладів вищої освіти та підприємницького сектору (наприклад, через єдину міжвідомчу раду або дорожню карту інноваційного розвитку).

Стосується: Завдання 5.2 розділу МОН (с. 52) та операційна ціль 2 розділу Мінцифри (с. 67–68), які стосуються дотичних питань (наукові парки й трансфер технологій - з одного боку, Дія.Сіті Інвест і венчурне фінансування - з іншого) без взаємних посилань у тексті; а також відсутність у Проєкті-2026 будь-якої згадки НАН України, національних галузевих академій наук чи ролі Міністерства охорони здоров'я (де окремо є операційна ціль щодо цифровізації та інновацій в охороні здоров'я, «пісочниця» MedTech Sandbox) у контексті єдиної науково-технологічної політики. Див. також Таблицю 2, п. 5.2 (нова Стратегія розбудови інноваційної екосистеми як можливий інструмент такої координації).

Обґрунтування: Фрагментація інституційної відповідальності за інноваційну екосистему є типовим бар'єром на шляху переходу від «наукоцентричної» до «інноваційно орієнтованої» моделі економіки. Досвід ЄС (створення єдиної точки входу через European Innovation Council, який об'єднує підтримку на всіх стадіях - від дослідження до масштабування бізнесу; національні ради з питань досліджень та інновацій у Фінляндії й Німеччині, що об'єднують галузеві міністерства, академії наук і бізнес) демонструє, що без чіткого й широкого за складом механізму координації існує ризик дублювання ініціатив (наприклад, паралельне регулювання наукових парків і Дія.Сіті Інвест), втрати наскрізності фінансування (від наукової ідеї до комерціалізації) та недостатнього врахування потенціалу НАН України й галузевих академій наук, які історично зосереджують значну частину фундаментальних досліджень і незалежної наукової експертизи в Україні.

Пропозиція 5. Доповнити операційну ціль 3 «Забезпечення підтримки здобувачів освіти» кількісними індикаторами охоплення дітей з особливими освітніми потребами та інклюзивно-ресурсних центрів.

Стосується: Операційна ціль 3, завдання 3.5 (с. 51), яке обмежується формулюванням «запровадити комплексну трансформацію психологічної служби закладів освіти» без адресних показників інклюзивної освіти.

Обґрунтування: Програма-2025 (операційна ціль 5, с. 82) містила конкретний кількісний індикатор: «50 інклюзивно-ресурсних центрів і 100 закладів дошкільної освіти отримали сучасне обладнання». Відсутність наступності цього показника в Проєкті-2026 ускладнює моніторинг виконання зобов'язань України за Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю та знижує порівнянність річних звітів про виконання програмних документів Уряду в динаміці.

Пропозиція 6. Встановити повний (100%) і датований показник виконання Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ЄДП) замість проміжного орієнтира «не менше 50 відсотків», а також розширити систему показників результативності науково-технологічної діяльності - доповнити її показниками успішності заявок (success rate) і обсягу фактично залученого фінансування за програмою «Горизонт Європа», участі українських організацій як координаторів міжнародних дослідницьких консорціумів, участі у європейських дослідницьких інфраструктурах, а також індикаторами науково-бізнесової співпраці, трансферу технологій і комерціалізації результатів досліджень.

Стосується: Операційна ціль 5, завдання 5.4 та критерій 10 (с. 52–53): «досягнуто не менше 50 відсотків індикаторів Дорожньої карти... на 50 відсотків збільшено кількість заявок... програми «Горизонт Європа»»; а також завдання 5.2–5.3 (с. 52), де відсутні будь-які індикатори трансферу технологій, науково-бізнесової співпраці чи комерціалізації результатів досліджень.

Обґрунтування: Україна є асоційованою країною програми Horizon Europe з червня 2022 року, що передбачає повноправну участь у європейському дослідницькому просторі. Часткове (50%) виконання дорожньої карти інтеграції до ЄДП не відповідає темпу, продекларованому в самому документі 2026 року («прискорене відновлення та довгостроковий розвиток», програмна ціль МОН, с. 50), і не синхронізоване з переговорним процесом вступу України до ЄС.

Показник «+50% заявок» є суто відносним вхідним (input) індикатором, тоді як успішність заявок, обсяг фактично залученого фінансування та статус координатора консорціуму є визнаними вихідними (outcome) метриками, які використовує сама Європейська комісія для моніторингу участі асоційованих країн у Horizon Europe. Крім того, «інновації» прямо названо одним із визначальних «драйверів» програмної цілі МОН (с. 50), проте жодного індикатора трансферу технологій, співпраці науки з бізнесом чи комерціалізації результатів досліджень у розділі МОН немає - це унеможливорює вимірювання прогресу за задекларованим напрямом.

Пропозиція 7. Передбачити комплексні заходи зі збереження та відтворення кадрового потенціалу науки: додати до операційної цілі 1 індикатор утримання й повернення наукових та науково-педагогічних кадрів (протидія «відпливу мізків»), а також забезпечити стабільний професійний розвиток наукових кадрів, цільову програму повернення й реінтеграції українських дослідників, які працюють за кордоном, та механізми системної співпраці з українськими науковцями поза межами України (без обов'язкової умови фізичного повернення).

Стосується: Операційна ціль 1 «Забезпечення престижності і конкурентоспроможності професій педагога і науковця» (с. 50) та завдання 5.3 (с. 52), які передбачають підтримку молодих вчених і постдокторантів, але не містять індикаторів кадрової міграції, програм реінтеграції чи механізмів співпраці з дослідницькою діаспорою.

Обґрунтування: За оцінками МОН, понад 80% українських науковців продовжують працювати в Україні попри повномасштабну війну, однак довгострокова конкурентоспроможність науки залежить від утримання й повернення кваліфікованих кадрів. Досвід Польщі (програма повернення вчених «Polish Returns»), Німеччини (стипендії фонду Александра фон Гумбольдта для дослідників, які повертаються чи приїжджають) свідчить про ефективність цільових грантових програм рееміграції. Крім прямого повернення, ефективною є модель дистанційної співпраці з діаспорою без обов'язкового фізичного повернення (за аналогією з мережами на кшталт Global Korean Scholars and Professionals Network), яка дає змогу залучати експертизу й контакти українських дослідників за кордоном до національних дослідницьких проєктів ще до їх остаточного повернення в Україну. Підтримка молодих вчених і постдокторантів (завдання 5.3) є необхідною, але недостатньою умовою без прямого індикатора кадрової динаміки та механізму системної співпраці з діаспорою.

Пропозиція 8. Синхронізувати оновлення стандартів фахової передвищої й вищої освіти (завдання 4.4) з кадровими потребами оборонно-промислового комплексу, визначеними в розділі Міністерства оборони.

Стосується: Операційна ціль 4, завдання 4.4 та критерій 8 (с. 51, 53) - оновлення освітніх стандартів «із залученням роботодавців» без прямого зазначення оборонно-промислового сектору; порівняти із завданням 1.6 розділу Міністерства оборони (управління оборонними інноваціями).

Обґрунтування: Розвиток оборонно-промислового комплексу визначено однією зі стратегічних цілей усього документа (стратегічна ціль А1). Випереджальна підготовка

інженерно-технічних кадрів для оборонної промисловості потребує прямого зв'язку між освітніми стандартами МОН і кадровими прогнозами Міноборони та профільних галузевих асоціацій - за аналогією з моделями «triple helix» (університет–держава–промисловість), які довели ефективність у розвитку оборонних і подвійного призначення технологій у країнах НАТО.

Пропозиція 9. Забезпечити бюджетну прозорість шляхом зазначення орієнтовних обсягів фінансування (або порядку їх визначення) для ключових завдань операційних цілей 1–5 МОН.

Стосується: Розділ МОН Проєкту-2026 у цілому (с. 50–54), де на відміну від Програми-2025 (яка регулярно наводила конкретні суми, наприклад «30 млн. доларів США» на дошкільну й інклюзивну освіту) прямі бюджетні прив'язки на рівні окремих завдань здебільшого відсутні.

Обґрунтування: Прозорість бюджетних асигнувань є передумовою належного парламентського і громадського контролю (принципи ініціативи Open Budget Survey) та регулярною вимогою міжнародних партнерів (МВФ, Світовий банк, Європейський Союз) у межах програм макрофінансової підтримки України щодо простежуваності використання коштів.

Пропозиція 10. Зберегти в остаточній редакції Постанови єдину методологію цілепокладання (SMART-показники з чіткими датами і кількісними значеннями) для всіх операційних цілей і завдань розділу МОН, а також запровадити піврічний або щорічний публічний звіт про стан їх виконання.

Стосується: Загальна структура розділу МОН Проєкту-2026 (операційні цілі 1–5, с. 50–54), у якій ступінь деталізації і вимірюваності суттєво варіюється між окремими завданнями (порівняти, наприклад, детальний критерій 1 щодо оплати праці з узагальненим завданням 5.3 щодо фінансування науки).

Обґрунтування: Методологічна єдність і регулярна публічна звітність відповідають кращій практиці стратегічного планування в державному управлінні (підходи ОЕСР до Performance-Based Budgeting) і підвищують спроможність Верховної Ради України, громадянського суспільства та міжнародних партнерів здійснювати змістовний моніторинг виконання Програми діяльності Уряду в частині освіти, науки та інновацій.

Пропозиція 11. Забезпечити збалансоване поєднання базового та конкурсного фінансування наукової діяльності, закріпивши роль базового фінансування як інструменту стабільної діяльності наукових установ, збереження дослідницьких колективів і наукових шкіл та функціонування критично важливої наукової інфраструктури.

Стосується: Критерій 12 (с. 53–54), який згадує лише «частку базового фінансування наукових установ за формулою за результатами державної атестації», без визначення її ролі відносно конкурсного фінансування; завдання 5.3 (с. 52), яке натомість наголошує виключно на «зростанні частки конкурсного фінансування». Див. також Таблицю 2, п. «Критерії, завдання 12».

Обґрунтування: Текст Проєкту-2026 послідовно акцентує на конкурсних механізмах фінансування (за результатами атестації, за державним і бізнес-замовленням), тоді як роль базового фінансування як гарантії інституційної стабільності залишається не артикульованою. Світова практика (інституційне фінансування дослідницьких інститутів товариств Макса Планка й Гельмгольца в Німеччині поряд із конкурсним фінансуванням через DFG; підходи Європейської комісії до фінансування державних наукових організацій) свідчить, що виключно конкурсна модель є ризикованою для збереження довгострокових дослідницьких колективів, наукових шкіл і унікальної інфраструктури - особливо в умовах воєнних втрат кадрового й матеріального потенціалу української науки.

Пропозиція 12. Розширити заходи з відновлення та розвитку наукової інфраструктури, передбачивши оцінювання завданих війною втрат і потреб, відновлення пошкоджених наукових об'єктів та обладнання, модернізацію центрів колективного користування, забезпечення їх енергетичної стійкості, а також захист наукових даних і цифрової дослідницької інфраструктури.

Стосується: Операційна ціль 2, завдання 2.4 (с. 51), яке обмежується загальним формулюванням про «посилення науково-дослідницького та інноваційного потенціалу... шляхом створення дослідницьких центрів передового досвіду, кампусів досконалості та оснащення сучасним науковим обладнанням» - без згадки оцінки завданих війною втрат наукової інфраструктури, її енергетичної стійкості чи захисту наукових даних. Див. також Таблицю 2, п. 2.4.

Обґрунтування: Аналіз засвідчує показову асиметрію: для закладів освіти Проєкт-2026 прямо передбачає заходи щодо роботи в умовах відключень електропостачання та відновлення пошкоджених приміщень (завдання 2.1–2.2), тоді як для наукової інфраструктури (лабораторій, унікального обладнання, дослідницьких центрів) аналогічних адресних заходів немає, попри задокументовані численні випадки пошкодження й знищення наукових об'єктів унаслідок бойових дій. Практика повоєнного відновлення дослідницької інфраструктури, застосована партнерами України (ініціативи ЄС і Horizon Europe щодо підтримки постраждалих українських дослідницьких установ), наголошує на потребі систематичної оцінки збитків, енергетично стійких рішень і кіберзахисту дослідницьких даних як передумови відновлення наукового потенціалу.

Пропозиція 13. Передбачити інструменти підтримки повного інноваційного циклу - від фундаментальних і прикладних досліджень до створення технологій, їх апробації, трансферу й комерціалізації, заснування на основі результатів досліджень нових інноваційних підприємств, залучення приватного капіталу та масштабування інноваційних рішень.

Стосується: Завдання 5.2 (с. 52), яке обмежується законодавчим забезпеченням модернізації наукових парків і трансферу технологій, без згадки подальших етапів інноваційного циклу - створення компаній на основі наукових розробок, залучення венчурного капіталу, масштабування. Див. також Таблицю 2, п. 5.2.

Обґрунтування: у розділі МОН відсутні терміни «стартап» чи «спін-офф»: відповідний функціонал венчурного фінансування частково передбачено лише в розділі Мінцифри

(операційна ціль 2, критерій 5: «створено три венчурних фонди завдяки Дія.Сіті Інвест»), причому для технологічного бізнесу загалом, а не для розробок на основі наукових досліджень МОН. Модель повного інноваційного циклу («lab-to-market pipeline»), що поєднує фундаментальні дослідження, прикладні розробки, доведення технологій до практичної готовності, трансфер і комерціалізацію, є стандартом побудови національних інноваційних систем в ЄС (інструменти на кшталт EIC Accelerator, що фінансують саме подолання розриву між науковим результатом і ринковим продуктом - «valley of death»).

Пропозиція 14. Більш чітко визначити роль НАН України, національних галузевих академій наук та державних наукових установ у науковому забезпеченні державної політики, національної безпеки, відновлення й підвищення стійкості критичної інфраструктури, технологічної модернізації, структурної трансформації та довгострокового економічного розвитку України.

Стосується: Розділ МОН Проєкту-2026 у цілому (с. 50–54), в якому Національна академія наук України, національні галузеві академії наук чи їхня експертно-наукова роль не згадуються жодного разу (перевірено текстовим пошуком по всьому документу). Див. також Таблицю 2, п. «Критерії, завдання 12».

Обґрунтування: НАН України та галузеві академії наук історично зосереджують значну частину фундаментальних досліджень, унікальної наукової інфраструктури й незалежної експертизи в Україні, зокрема у сферах, критично важливих у воєнний час (матеріалознавство, енергетика, кібербезпека, медицина, аграрна наука). Повна відсутність згадки цих інституцій у програмному документі Уряду створює ризик недостатнього врахування їх потенціалу при формуванні державної науково-технологічної політики та розподілі фінансування, а також не узгоджується з практикою країн, де національні академії наук мають чітко визначену дорадчу роль (науковий супровід державної політики) - наприклад, Леопольдина в Німеччині чи Польська академія наук.

Пропозиція 15. Уточнити підходи до оцінювання наукових установ і наукових працівників, забезпечивши прозорість методології державної атестації, диференціацію критеріїв відповідно до специфіки галузей науки та збалансоване врахування фундаментальних, прикладних, технологічних, експертних, освітніх і суспільно значущих результатів.

Стосується: Критерій 11 і критерій 12 (с. 53–54), які встановлюють кількісні орієнтири щодо частки керівників наукових установ із затвердженими KPI (до 30%) і частки базового фінансування за формулою за результатами державної атестації (до 30%), не розкриваючи методологічних принципів самого оцінювання. Див. також Таблицю 2, п. 1.5 та п. «Критерії, завдання 12».

Обґрунтування: Уніфіковані наукометричні критерії оцінювання (наприклад, виключно за публікаційною активністю) визнано непридатними для порівняння установ різного профілю - гуманітарного, оборонного спрямування чи таких, що виконують значною мірою прикладні або експертні функції. Міжнародна практика (принципи Declaration on Research Assessment (DORA), Leiden Manifesto for Research Metrics, підходи OECD до оцінювання

дослідницьких організацій) наголошує на потребі диференційованих, контекстно-чутливих методологій оцінювання, що враховують специфіку галузі й тип наукової діяльності, а не єдину уніфіковану шкалу показників.

Пропозиція 16. Конкретизувати критерії модернізації мережі закладів вищої освіти, передбачивши обов'язкове врахування якості освітньої діяльності, наукового потенціалу, кадрового забезпечення, регіональної доступності освіти, демографічної та безпекової ситуації, перспективних потреб економіки і ролі закладів у соціально-економічному розвитку відповідних територій.

Стосується: Завдання 2.5 (с. 51) - «модернізація мережі закладів вищої освіти шляхом укрупнення/об'єднання (2027 рік)» та критерій 3 (с. 53) - «об'єднано щонайменше шість закладів вищої освіти», де критерії відбору закладів для укрупнення не визначено.

Обґрунтування: Відсутність визначених критеріїв відбору створює ризик непрозорого чи довільного прийняття рішень про об'єднання закладів, що є чутливим питанням для регіональних громад - особливо прифронтових і деокупованих територій, де заклад вищої освіти нерідко відіграє системоутворюючу роль для місцевої економіки й ринку праці. Досвід консолідації мереж закладів вищої освіти в інших країнах (реформа мережі університетів у Фінляндії, консолідація ВНЗ у Польщі) демонструє, що успішні реформи спираються на прозорі, заздалегідь оприлюднені критерії (якість освітньої і наукової діяльності, кадровий потенціал, демографічна динаміка вступників, регіональна доступність), а не лише на кількісний орієнтир числа об'єднаних закладів.

Пропозиція 17. Посилити систему показників якості освіти, доповнивши її індикаторами подолання освітніх втрат, результатів навчання, доступності й безперервності освіти, розвитку цифрових компетентностей і компетентностей у сфері природничих наук, технологій, інженерії та математики (STEM), професійного самовизначення та відповідності підготовки кадрів перспективним потребам економіки.

Стосується: Операційна ціль 4 (с. 51–52), яка згадує популяризацію STEM-освіти (завдання 4.5) лише побіжно і не містить жодного індикатора освітніх втрат, цифрових компетентностей чи відповідності підготовки кадрів потребам ринку праці; відповідні критерії (с. 53) обмежуються кількістю оновлених стандартів і закладів з профільним навчанням.

Обґрунтування: Текстовий пошук підтверджує відсутність у розділі МОН термінів «освітні втрати» чи вимірюваних індикаторів цифрових компетентностей. За оцінками міжнародних організацій (ЮНІСЕФ, Світовий банк), тривалі перерви в очному навчанні внаслідок пандемії та повномасштабної війни спричинили суттєві освітні втрати серед українських школярів, які потребують прямого вимірювання й цільових надолужувальних програм (практика, застосована, зокрема, у Великій Британії й США після пандемії). Показники цифрових компетентностей і STEM-грамотності є стандартними компонентами міжнародних порівняльних досліджень якості освіти (PISA, TIMSS), а їх відсутність у системі національних індикаторів ускладнює зіставлення прогресу з міжнародними бенчмарками.

Окремо зазначимо: пропозиція щодо конкретизації проміжних результатів, строків і джерел фінансування для ключових завдань розділу МОН (як загальна вимога до всього розділу) вже охоплена Пропозиціями 9–10 цієї записки (бюджетна прозорість і єдина методологія SMART-цілей) і не потребує окремого формулювання - рекомендується розглядати ці три пропозиції як єдиний комплекс вимог до якості цілепокладання Проєкту-2026.

Наведений перелік доповнено ще однією пропозицією, яка виходить за межі розділу МОН, оскільки безпосередньо усуває системну прогалину, зазначену у зауваженні 13) цієї записки:

Пропозиція 18. Доповнити операційну ціль 2 розділу Міністерства економіки та довкілля завданням щодо розроблення проєкту Закону України, яким буде врегульовано питання розбудови національної системи стратегічного планування.

***Стосується:** Операційна ціль 2 розділу Міністерства економіки та довкілля Проєкту-2026, де питання вдосконалення системи стратегічного планування та управління наразі відображено лише в контексті цілей Міністерства оборони України.*

***Обґрунтування:** Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2025 р. № 853-р затверджено Концепцію національної системи стратегічного планування; планом реалізації Концепції передбачено розроблення відповідного законопроекту, який на цей час відсутній. З огляду на це доцільно включити відповідне завдання до плану дій Міністерства економіки та довкілля в межах операційної цілі 2, що також сприятиме усуненню системної прогалини, зазначеної у зауваженні 13) цієї записки.*

5. Пропозиції щодо редакційних правок до тексту Програми діяльності Кабінету Міністрів України

У доповнення до пропозицій розділу 4, які обґрунтовують необхідність змістовних змін до Проєкту-2026, у цьому розділі наведено конкретні редакційні правки до тексту завдань Програми - у форматі «чинна редакція → пропонована редакція» - які унормовують юридичне формулювання відповідних положень і можуть бути безпосередньо використані під час доопрацювання проєкту постанови. Правки згруповано за міністерствами та номерами завдань; у крайній правій колонці зазначено зв'язок кожної правки з відповідною пропозицією (пропозиціями) розділу 4, де застосовно.

Таблиця 2 – Пропозиції щодо удосконалення тексту Програми діяльності Кабінету Міністрів України в контексті освіти, науки та інновацій

№ завдання	Чинна редакція тексту Програми	Пропонована редакція	Пояснення	Зв'язок із розділом 4
Міністерство освіти і науки				
1.5	Відсутнє	Завдання 1.5. Провести моніторинг виявлених під час проведення державної атестації наукових та освітніх	Під час проведення державної атестації наукових установ та закладів освіти виявилось, що значна частина наукової діяльності,	Пропозиція 15

№ завдання	Чинна редакція тексту Програми	Пропонована редакція	Пояснення	Зв'язок із розділом 4
		установ неузгодженостей з практикою наукової діяльності та удосконалити методику державної атестації.	яка є невід'ємною від проведення та апробації наукових досліджень, не враховується методикою атестації. Зокрема, опонування кандидатських дисертацій, видання колективних монографій за результатами наукового проекту, участь у міжнародних конференціях тощо.	
2.3	2.3. Створити нові сучасні освітні простори, майстерні та лабораторії у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної та фахової передвищої освіти (2027 рік).	2.3. Створити нові сучасні освітні простори, майстерні та лабораторії спільного користування у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної та фахової передвищої освіти (2027 рік).	В умовах системного браку фінансування створення освітніх просторів у рамках одного закладу буде невиправданими витратами. Крім того, існує ризик, що такі простори будуть створюватися лише у регіонах відносної безпеки, що посилить диференціацію та розрив між регіонами. Водночас наголошення на спільному користуванні відкриває можливості співпраці закладів одного та різного рівня освіти і посилить ефективність професійної орієнтації учнів.	-
2.4	Посилити науково-дослідницький та інноваційний потенціал закладів вищої освіти і наукових установ шляхом створення дослідницьких центрів передового досвіду за пріоритетними галузями, кампусів досконалості та оснащення сучасним науковим обладнанням (2027 рік)	Посилити науково-дослідницький та інноваційний потенціал закладів вищої освіти і наукових установ шляхом створення наукових парків , дослідницьких центрів передового досвіду за пріоритетними галузями, кампусів досконалості та оснащення сучасним науковим обладнанням (2027 рік)	У цьому завданні не згадуються наукові парки, які є перспективною формою організації наукових досліджень за кордоном.	Пропозиції 3, 12

№ завдання	Чинна редакція тексту Програми	Пропонована редакція	Пояснення	Зв'язок із розділом 4
3.4	Масштабувати проектну аспірантуру на інші пріоритетні галузі знань (2027 рік).	Організувати моніторинг функціонування проектної аспірантури для оцінки її ефективності та доцільності її масштабування на інші пріоритетні галузі знань (2027 рік).	Оцінка ефективності та доцільності масштабування проектної аспірантури може бути здійснена тільки після завершення перших проектів. Тому передбачене її масштабування уявляється передчасним.	-
3.7	Не передбачене	Збільшити рівень академічних стипендій здобувачів аспірантури (2027)	Для заохочення творчої молоді до навчання в аспірантурі та подальшої праці в сфері освіти та науки необхідним уявляється посилення мотивації здобувачів в рамках загального підвищення рівня оплати праці науково-педагогічних працівників.	-
5.1	Актуалізувати Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності (2027 рік).	Зменшити рівень формалізації вимог до діяльності науково-педагогічних працівників, спростити їх та актуалізувати Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності (2027 рік).	Суттєвою проблемою є надмірна формалізація діяльності науково-педагогічних кадрів. Так, наприклад, в різних нормативних документах застосовуються різні вимоги до монографій та наукових публікацій, що надмірно збільшує непродуктивне навантаження науково-педагогічних працівників.	-
5.2	Забезпечити розроблення та впровадження законодавства щодо модернізації наукових парків, трансферу технологій, результативної оцінки керівників установ за якісними ключовими показниками ефективності (KPI) та розбудови	Забезпечити розроблення та впровадження законодавства щодо модернізації наукових парків, трансферу технологій, стимулювання впровадження інновацій на основі використання норм і правил ЄС, результативної оцінки керівників установ за якісними ключовими	Створення інноваційного середовища потребує розбудови інституційного (в т.ч. й нормативно-правового) забезпечення стимулювання інвестицій в інновації на основі використання прийнятих в ЄС принципів, норм і правил State aid та «патентної скриньки», що потребує відповідних змін в операційних завданнях Міністерства економіки та довкілля, а також	Пропозиції 3, 4, 13

№ завдання	Чинна редакція тексту Програми	Пропонована редакція	Пояснення	Зв'язок із розділом 4
	екосистеми відкритої науки (2027 рік).	показниками ефективності (KPI) та розбудови екосистеми відкритої науки (2027 рік). Розробити Стратегію розбудови інноваційної екосистеми України і план її реалізації.	Міністерства фінансів України. Інноваційність розвитку, задекларована у Стратегічній цілі D3, не має свого підтвердження у Плані дій. У рамках операційної цілі 5 необхідно передбачити завдання з розробки Стратегії розбудови інноваційної екосистеми України і плану її реалізації. Частина Завдання 5.2 у такому разі входить до плану реалізації стратегій як одне з поміж інших. У цілому завдання 5.2 є еkleктичним, охоплює різні сфери та рівні управління і не має єдиної спрямованості.	
Критерії, завдання 12	Збільшено до 30 відсотків частку базового фінансування наукових установ за формулою за результатами державної атестації, до 15 відсотків зросла частка витрат підприємницького сектору на наукові дослідження і розробки, вдвічі збільшено кількість наукових проектів за державним замовленням для потреб національної безпеки і оборони, відновлення України та трансформації її економіки (2027 рік) (операційна ціль 5).	Завдання 12. Збільшено до 30 відсотків від базового фінансування обсяг додаткового фінансування наукових установ за формулою за результатами державної атестації, до 15 відсотків зросла частка підприємницького сектору у загальних витратах на наукові дослідження і розробки , вдвічі збільшено кількість наукових проектів за державним замовленням для потреб національної безпеки і оборони, відновлення України та трансформації її економіки (2027 рік) (операційна ціль 5).	Не зрозуміло, від чого відраховуються відсотки і що вони означають. Базове фінансування забезпечує життєздатність наукової установи. Тому поставити його у залежність від результатів атестації недоцільно. Крім того, головними розпорядниками коштів, які здійснюють базове фінансування, є не лише МОН, але й НАНУ, НААНУ тощо. Тому варто визначити зону відповідальності МОН за додаткове фінансування.	Пропозиції 1, 11, 14, 15
Міністерство економіки та довкілля				
2.6	Міністерство економіки та довкілля.	Завдання 2.6. Забезпечити схвалення Стратегії розвитку сфери	Спрямування стратегії визначено занадто вузько. Стратегія повинна бути	-

№ завдання	Чинна редакція тексту Програми	Пропонована редакція	Пояснення	Зв'язок із розділом 4
	Операційна ціль 2. Завдання 2.6. Забезпечити схвалення Стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період до 2030 року, спрямованої на приведення законодавства України у відповідність з правом Європейського Союзу, та оновлення законодавчої бази відповідно до Стратегії (2026–2027 роки).	інтелектуальної власності України на період до 2030 року, спрямованої на захист інтелектуальної власності у внутрішньому та світовому просторі, та оновлення законодавчої бази на основі інтеграції з правом Європейського Союзу (2026–2027 роки). Завдання 2.6а. Забезпечити фінансування набуття прав інтелектуальної власності за процедурою РСТ для малого та середнього бізнесу.	спрямована на забезпечення захисту інтелектуальної власності на внутрішньому ринку та у світовому просторі, просування інтелектуальних здобутків країни на зовнішніх ринках, і лише у т.ч. за рахунок інтеграції з правом ЄС. Отримання патенту за процедурою РСТ пов'язане зі значними видатками, які можуть бути надмірними для малого та середнього бізнесу. Водночас наявність такого патенту є конкурентною перевагою на світовому ринку.	

ВИСНОВКИ

Порівняльний аналіз засвідчує, що Проєкт-2026 методологічно вдосконалює підхід до планування державної політики в сфері освіти і науки - зокрема завдяки прямій прив'язці операційних цілей МОН до стратегічних цілей Уряду та появі нових кількісних орієнтирів щодо оплати праці педагогів і науковців, повного охоплення шкільним харчуванням і частки бізнес-фінансування науки. Водночас документ втрачає частину деталізації, бюджетної прозорості та наступності показників, наявних у Програмі-2025, зокрема в питаннях інклюзивної підтримки, забезпечення якості вищої освіти та результативності наукових парків.

Ключовим системним недоліком обох документів залишається відсутність прямого зв'язку між задекларованими намірами «прискореного розвитку науки та інновацій» і законодавчо встановленим цільовим показником фінансування науки (1,7% ВВП), що при фактичному рівні видатків близько 0,37% ВВП створює ризик розриву між політичною риторикою та бюджетною реальністю. До цього додається низка інших системних прогалин, виявлених у розширеному переліку пропозицій: відсутність єдиного механізму міжвідомчої координації науково-технологічної та інноваційної політики за участю НАН України й галузевих академій наук (пропозиції 4 і 14), незбалансованість базового і конкурсного фінансування науки (пропозиція 11), недостатня увага до відновлення пошкодженої війною наукової інфраструктури (пропозиція 12), відсутність вимірюваних індикаторів освітніх втрат і цифрових компетентностей (пропозиція

17), а також прогалина у законодавчому врегулюванні національної системи стратегічного планування (пропозиція 18).

Врахування сформульованих пропозицій - насамперед щодо середньострокової ресурсної рамки фінансування науки, відновлення вимірюваних індикаторів інноваційної та науково-технологічної діяльності, повноцінної міжвідомчої координації, збереження кадрового потенціалу науки та бюджетної прозорості - сприятиме підвищенню реалістичності, вимірюваності та відповідності Проекту-2026 пріоритетам євроінтеграційного і науково-технологічного розвитку України.

Практичну реалізацію частини наведених пропозицій деталізовано у розділі 5 цієї записки у вигляді конкретних редакційних правок до тексту Програми (у форматі «чинна редакція → пропонується редакція»).

Пропозиції підготовлено у:

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України
(<https://ndc-ipr.org/> , e-mail: ndc_ipr@ukr.net)

Виконавці:

Директор НДЦ ІПР НАН України, доктор економічних наук,
професор Хаустова В. Є. (v.khaust@gmail.com)

Заступник директора з наукової роботи НДЦ ІПР НАН України,
доктор економічних наук, професор Губарева І.О.
(gubarievairyna@gmail.com)

Завідувач відділу макроекономічного розвитку та регіональної
політики к.е.н., доцент Полякова О.Ю. (polya_o@ukr.net)

Завідувач сектору промислової політики та інноваційного розвитку
НДЦ ІПР НАН України, доктор економічних наук, доцент Решетняк
О. І. (reshetele@ukr.net)

Головний науковий співробітник сектору макроекономічного
аналізу та прогнозування, доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України Іванов Ю.Б.
(yuriy.ivanov.ua@gmail.com)

Старший науковий співробітник сектору промислової політики та
інноваційного розвитку, кандидат економічних наук, старший
дослідник Трушкіна Н. В. (nata_tru@ukr.net)

Старший науковий співробітник сектору макроекономічного
аналізу та прогнозування, кандидат економічних наук, старший
дослідник Шликова В.О. (v.shlykova@ukr.net)